

telepolis

Luis Fernandez

Kazetaritzaz idazten

Bi libururen aipamenarekin amaitu genuen aurreko Telepolis honetako kontakizuna, eta hari beretik segituko dugu orain. Euskarazko komunikazioaren eta kazetaritzaren mundutxoan lan politak dira biak, Txema Ramirez de la Piscinaren *Kazetari lana Euskal Herrian* eta Javier Diaz Nociren *Euskal kazetaritzaren historia*.

Ramirez de la Piscinaren lana UEUk argitaratu du, eta oro har, kazetagintzako lanaren eta informazio generoen errepaso bat da. Hala ere, Euskal Herriko perspektibarekin egina dago, eta hortaz, aportazio interesgarriak ere badakartza. Elkarri-rekin elkarlanean jardun izan du Ramirez de la Piscinak lehen ere, eta berak bultzatutakoa da, adibidez, euskal mezubideetarako kode deontologiko bat ezartzeko proposamena. Testu hori liburu honetan jasotzen da, eta berriz irakurtzea merezi du, gauden testuinguru honetan. Proposamenetako bat, hauxe: «Euskal kazetariak erreparu berezia eskainiko die elkarriketa bidezko akordioak eta distentsiorako esparru berriak sortzen ahalegintzen diren ekinbideei».

Teknologia berriek hirugarren milurtean euskal kazetagintzari ezartzen dizkioten erronkez ere kapitulu bat idatzi du Ramirez de la Piscinak. Esparru honetan zenbait iritzigile eta elkarketek izan dituzten kezken eta iruzkinen errepasoa ere egiten du autoreak. Euskalkom jardunaldi-tan eta Euskararen Unibertsoarenean egindako hausnarketak jaso dira, adibidez. Erreferentzia bilketa interesgarria da.

Kazetaritzaren historiaz

Beste alde batetik, Diaz Nociren lana (*Euskal kazetaritzaren historia*), berriz, ez da paperean argitaratu. Interneten

dago, Eusko Ikaskuntzaren webgunean, eta handitxik jaso dezakezu etxean, sarera konektatuta bazaude.

Tesi lan batean oinarriturik, Diaz Nocik euskaraz egindako kazetaritzaren errepasso sakon bat egin du. XVIII. mende bukaerako errelazioetatik, Interneteko garairaino, lan konpleto bat da. Bitxia bada ere, lan honen argitalpen irekia iragarri eta gutxira, euskarazko kazetaritzaren historia ikertzeko beka baten berri eman dute Euskal Herriko Unibertsitateak eta Andoaingo Udalak, Rikardo Arregi Kazetaritza Mintegi sortu berriaren lehen egiteko gisa. Nonbait, Mintegiaren bultzatzaileak jakinaren gainean zeuden Diaz Nociren lana hor zegoela, baina hala ere, dirua ikerketa batean inbertitu behar eta oraintsu amaitutako lan baten ildotik joango den beste ikerketa batean egitea okurritu zaie! Kontatu didatenez, Mintegiaren asmoak aurrera jarraitzen du. Nire ustez disparate bat da, eta hau EHUKo batzuek irakurtzen dutenean haserretu egingo zaizkit, baina hor konpon.

Beste alde batetik, aipatzekoa da Eusko Ikaskuntzak, berriz, liburutegi birtual bat (edo argitaldari elektronikoko bat) ireki duela Diaz Nociren lanarekin. Honen ondoren, beste ikerketa eta liburu batzuk ere jarriko dituzte sarean. Oso ekimen interesgarri eta txalogarria deritzogu, dudarik gabe.

ETB: agiriak eta mugimenduak

ETBn, berriz, giro mugitua nabari da (kanpotik ikusita, bederen) azken aldi honetan. Profesional talde batek, unibertsitateko irakasle batzuen eta idazleen laguntzarekin (tartean ziren, esate baterako, Bernardo Atxaga eta Andoni Egaña) EITBko hurrengo zuzendaria aukeratzeko orduan pertsona independente bat hauta zedin eskatu zuten, lotura politikorik gabea. Hausnarketa horrez gain, idatziak kontsiderazio politikak egiten zituen telebista publiko eduki orokorreko batek Euskal Herrian jokatu beharreko paperaz. ETB2k euskarazko beste katea jan ez zezan eskatzen zuten, adibidez. Baita ere, ETB1eko programa-

zioa folklorismo kutsurik gabe bat, eta ETB2koa eredu espainolen morrontzatik aske bat. Kasurik egingo ote zaie?

Beste idatzi bat Julio Ibarra esatariaren alde sinatu zuten hainbat lankidek. ETB2ko erdarazko informatiboetako bateko aurkezlearen kontrako kritikak egin izan dituzte Eusko Legebiltzarreko oposizioko alderdiek. Iritzia eta informazioa nahasten direla diote orain PP eta PSOekoek. Jose Maria Callejak teleberrietan dotrina esaten zuenean, ez zitzairen halakorik okurritzen nonbait.

Nolanahi ere, egia da doinu aldaketa nabarmen bat dagoela ETBko informazioan Lizarra-Garazitik hona. Alderdi espainolistak ohartu dira, jakina, eta kexu dira orain. Beste askok ere galdetu diote beren buruari, nolatan den orain posible ETBko kamerak azaltzea Espainiako kartzeletara gauzez doazen autobusetan, 15 urtean horrelakorik ikustea ezinezkoa izan denean... BBCk eman behar izan zituen halako irudiak, hemengo kamerekin grabatutakoak ikusi baino lehen.

Komentario honekin ez dut ETBko kazetarien eta langileen profesionaltasuna auzitan jarri nahi. Hala ere, uste dut ebidentea dela intentzio eta momentu politikoek markatzen dutela txoritxoaren pantailan ikusleok dakusaguna... Bestetik, aipatu beharra dago, duela pare bat urte ETBk Senideen autobus batean kamera sartu nahi izan balu, kameraria kolpez ere har zezaketela. Ezker abertzaleko sektore batzuek kamera horiek *etsaitzat* hartu izan dituztela egia da. Orain ETAko zuzendaritzak ETBri elkarriketa eskaintzen dionean, ez da soilik ETBren lerroa aldatu. ETArena ere aldatu da, noski.

Informazioa eta politika nahastu ditugunez, gehi dezagun Garzonen ofentsiba zentsuratzailleak ez duela etenik. Pepe Rei berriro kartzelan, Guardia Zibilak ezkutuan antolatutako atxiloketa lotsagarri baten ostean. Han ez zen izan kamerarik. Beste atxiloketa batean bai, ordea: Bizkaiko Uribeko kostaldean harrapatu zituzten gazte batzuen atxiloketan telebista espainiarretako kamerak zeuden, alde zuzenetik abisatuta. Zalaparta handiarekin eman zuten, irudi eskusibo haiena, kale borrokaren kontra polizia espainolek egindako ekintza erabakigarri eta positi-

boarena. Gero gazte haiek guztiak libre utzi zituztenean, telebistek amnesia zeukaten.

Internauta euskaldunak

Aurrekoan aipatu genuen, halaber, Interneteko Kaixo! bilatzaileak pasa den abenduan eta urtarrilean euskal internauten artean egindako inkesta egin zuela. Kaixo!-ren sortzaile gaztearen ekimenak, Aitor Lopez de Aberasturi-
ren ideiak, honako honetan, Eustat EAeko Estatistika Institutuaren laguntza eduki du datuak konputatzeko. Datuak publikoak dira jada.

1.165 inkestatuen artean, % 43k erantzun du euskalduna dela. Euskal Herriko euskaldun portzentaiaren goitik dago hori. Hala ere, internautek bisitatzen dituzten orrialdeetan, euskarazkoetan nabigatzen dutela oso gutxi erantzuten du. Soilik % 5.6 internautak nabigatzen du euskarazko orrietan zehar. % 49 ingelesezko edukietan murgiltzen dira, eta % 46 gaztelaniazkoetan.

Itxura batean, badirudi euskaraz nabigatzeari muzin egiten diotela internauta euskaldunek, baina beharbada portzentaia murriz hori (% 5.6) beste gabezia baten adierazgarri da: ez dagoela euskarazko edukirik. Kaixo!-ko inkestaren beste datu batek bigarren hipotesi horretara hurbiltzen gaitu hain zuzen. Izan ere, sarean jarritako galde-tegiak bi bertsio zeuzkan, gaztelaniazkoa eta euskarazkoa, eta portzentaia handi batek euskarazkoa bete zuen zuzenean. % 33 galdetegi euskaraz bete zituzten internautek inkesta honetan. Alegia, % 43 inkestatu euskaldunak bada, eta inkesten % 33 euskaraz bete badira, horrek esan nahi du internauta euskaldun gehienek (lautik hiruk, % 75) euskarazko orrira jo dutela, horretarako aukera eman zaienez.

Alegia, euskarazko edukietan klik egiteko aukera baldin badute, internauta euskaldun gehienek hartara jotzen dutela dirudi. Aukera berdintasunean emanez gero (Kaixo!-ko inkestak egin duen bezala), hala gertatu da behintzat. Beste webgune batzuetan, berriz, badakigu zer gerta-

tzen den: lehenbiziko orria erdara hutsez dator; eta guztiz kargatzeari itxoin behar duzu beharbada, ikurrin txiki batean klik egin eta euskarazko bertsiora iristeko (eta berriz irudi guztiak kargatzeko, bide batez). Bidea horrela zailduz gero, jakina da askoz gutxiagok ikuskatuko dituztela euskarazko orriak (euskarazkoak baldin badaude).

Beraz, internauta euskaldun gehienak euskarazko orrietan klik egiteko prest badaude, zer dela-eta dira askoz gehiago ikusten dituzten gaztelaniazko eta ingelesezko orriak? Ez ote da izango ez dituztelako euskarakoak aurkitzen?

EKBren herentzia tristea

Kaixo!-ren inkestak bisitatutako web orrien hizkuntzaz galdetzen zuen. Ez zen parte hartutako Interneteko foroetan erabilitako hizkuntzaz galdetzen. Eredu hori, hemen esana dugu, oso motel dabil. Euskarazko eztabaidaguneen gabezia eta bizitasun falta larria da. Euskalgintza- eztabaidagune izateko sortu zen EuskaraZ posta zerrenda hila zegoela idatzi dugu hemen lehenago ere, eta orain, haren sustatzailea, EKB bera, hil da, eutanasia aplikatuta. EKBren herentzia kudeatzeko Kitapen Batzorde bat ba omen dabil hortik: *Bat* soziolinguistika aldizkaria, Hizgabe Europako hizkuntza gutxituen erakundearen ordezkari eta beste kontu batzuk nola geratuko diren erabaki behar omen du Kitapen Batzorde horrek. EuskaraZ zerrendaren etorkizunaz, aldiz, ez dirudi inork EKBn ezer pentsatu duenik. EKBren desegitea erabaki zen biltzarren aktan, behintzat, ez dago aipamenik.

Hori ikusita, uste dut ez dela ausarkeria esatea EuskaraZen porrotean zerikusituzena izan duela EKBren ardura faltak. ♪